

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

16 ΜΑΪΟΥ 2011

ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Σολωμός

‘Ο Κρητικός

1 [18.]

.....
.....
Έκοίταα, κι ἦτανε μακριά ἀκόμη τ' ἀκρογιαλί-
«Ἀστροπελέκι μου καλό, γιά ξαναφέξε πάλι!»
Τρία ἀστροπελέκια ἐπέσανε, ἓνα ξοπίσωστ' ἄλλο
Πολύ κοντά στήν κορασιά μέ βρόντημα μεγάλο·
5 Τά πέλαγα στήν ἀστραπή κι ὁ οὐρανός ἀντήχαν,¹
Οἱ ἀκρογιαλιές καί τά βουνά μ' ὅσες φωνές κι ἂν εἶχαν.

2 [19.]

Πιστέψετε π' ὅ,τι θά πῶ εἶν' ἀκριβή ἀλήθεια,
Μά τές πολλές λαβωματιές πού μῶφαγαν τά στήθια,
Μά τούς συντρόφους πῶπεσαν στήν Κρήτη πολεμώντας,
Μά τήν ψυχή πού μ' ἔκαψε τόν κόσμον ἀπαρατώντας.
5 (Λάλησε, Σάλπιγγα! κι ἐγώ τό σάβανο τινάζω,
Καί σχίζω δρόμο καί τς ἀχνούς ἀναστημένους² κράζω:
«Μήν εἶδετε τήν ὁμορφιά πού τήν Κοιλάδα ἀγιάζει;
Πέστε, νά ἰδεῖτε τό καλό ἐσεῖς κι ὅ,τι σᾶς μοιάζει.
Καπνός δέ μένει ἀπο τή γῆ· νιός οὐρανός ἐγίνη·
10 Σάν πρῶτα ἐγώ τήν ἀγαπῶ καί θά κριθῶ μ' αὐτήνη.
– Ψηλά τήν εἶδαμε πρῶτ' ἡς τρέμαν τά λουλούδια
Στή θύρα τῆς Παράδεισος πού ἐβγήκε μέ τραγούδια·
Ἐψάλλε τήν Ἀνάσταση χαροποιά ἢ φωνή της,
Κι ἔδειχνεν ἀνυπομονιά γιά νά 'μπει στό κορμί της·
Ὁ οὐρανός ὀλόκληρος ἀγρίκαε σαστισμένος,
Τό κάψιμο ἀργοπόρουνε ὁ κόσμος ὁ ἀναμμένος·
Καί τώρα ὀμπρός³ τήν εἶδαμε· ὀγλήγορα σαλεύει
Ὅμως κοιτάζει ἐδῶ κι ἐκεῖ καί κάποιονε γυρεύει»).

1. ἀντήχαν = ἀντηχοῦσαν.

2. ἀχνός = ἀμυδρή φιγούρα, ἔτοιμη νά σβήσει.

3. τώρα ὀμπρός = μόλις, πρῶν ἀπό λίγο.

Ακόμη ἐβάστωνε ἢ βροντή.....
 Κι ἡ θάλασσα, πού σκίρτησε σάν τό χοχλό πού βράζει,⁴
 Ἦσυχασε καί ἔγινε ὅλο ἡσυχία καί πάστρα,⁵
 Σάν περιβόλι εὐώδησε κι ἐδέχτηκε ὅλα τ' ἄστρα·
 5 Κάτι κρυφό μυστήριο ἐστένεψε⁶ τή φύση
 Κάθε ὁμορφιά νά στολιστεῖ καί τό θυμό ν' ἀφήσει.
 Δέν εἶν' πνοή στόν οὐρανό, στή θάλασσα, φυσώντας
 Οὔτε ὅσο κάνει στόν ἀνθό ἢ μέλισσα περνώντας,
 10 Ὅμως κοντά στήν κορασιά, πού μ' ἔσφιξε κι ἔχασε,
 Ἐσειότουν τ' ὄλοστρόγγυλο καί λαγαρόφεγγάρι·
 Καί ξετυλίξει ὀγλήγορα κάτι πού ἐκεῖθε βγαίνει,
 Κι ὀμπρός μου ἰδού πού βρέθηκε μία φεγγαροντυμένη.
 Ἐτρεμε τό δροσάτο φῶς στή θεϊκιά θεωρία της,
 Στά μάτια της τά ὀλόμαυρα καί στά χουσά μαλλιά της.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. Να αναφέρετε ονομαστικά τρία από τα κύρια θέματα της Επτανησιακής Σχολής και για το καθένα να γράψετε ένα παράδειγμα από το ποιητικό κείμενο του Διονυσίου Σολωμού που σας δόθηκε.

Μονάδες 15

B1. Σύμφωνα με την Ελένη Τσαντοάνηλου, ένα από τα γνωρίσματα του σολωμικού έργου είναι ότι ο ποιητής συνθέτει τη φυσική και τη μεταφυσική πραγματικότητα.

α) Να εντοπίσετε και να σχολιάσετε δύο εικόνες του κειμένου που να επιβεβαιώνουν την παραπάνω άποψη. (μονάδες 10)

β) Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο ποιητής επιλέγει να αναγάγει στο απόσπασμα 2 [19.] τη λυρική του αφήγηση σε επίπεδο μεταφυσικό; (μονάδες 10)

Μονάδες 20

B2. Στο απόσπασμα 3 [20.] ο Σολωμός αναπτύσσει το μοτίβο της σιγής του κόσμου πριν από τη θεία επιφάνεια. Να βρείτε δύο εκφραστικά μέσα με τα οποία αποδίδεται το μοτίβο αυτό στο συγκεκριμένο απόσπασμα (μονάδες 10) και να τα αναλύσετε (μονάδες 10).

Μονάδες 20

4. σκίρτησε = «σκιστούσε»: αναταρασσόταν, χοχλός =κοχλασμός, βράσιμο.

5. πάστρα =καθαρότητα, διαύγεια.

6. ἐστένεψε = επιβλήθηκε (στην φύση), την ανάγκασε.

Γ1. Να σχολιάσετε τους παρακάτω στίχους:

- α) «**Άστροπελέκι μου καλό, γιά ξαναφέξε πάλι!**
Τρία άστροπελέκια έπέσανε, ένα ξοπίσω στ' άλλο
Πολύ κοντά στην κορασιά μέ βρόντημα μεγάλο.
(σε μία παράγραφο 80 – 100 λέξεων) (μονάδες 15)
- β) **Ύψαλλε την Ανάσταση χαροποιά ή φωνή της,**
Κι έδειχνεν άνυπομονιά γιά νά 'μπει στο κοσμί της. (σε μία παράγραφο 60 – 80 λέξεων) (μονάδες 10)

Μονάδες 25

Δ1. Στο παρακάτω απόσπασμα από το ποίημα του Γεράσιμου Μαρκορά «Ο Όρκος» ο Μάνθος (ήρωας της Κρητικής επανάστασης των ετών 1866-1869, που έχει σκοτωθεί στο ολοκαύτωμα του Αρκαδίου) απευθύνεται στην ετοιμοθάνατη αγαπημένη του. Να συγκρίνετε ως προς το περιεχόμενο το απόσπασμα αυτό του Μαρκορά με το κείμενο του «Κρητικού» που σας δόθηκε.

Μονάδες 20

Άκου, Εύδοκιά!¹ – Σάν έπλασαν στο ουράνιο περιγιάλι
Του φτάσιμού μας ή χαραίς² – ώμέ! – τ'ά μύρια κάλλη,
Που³ μ' ένα βλέμμα έξάνοιξα⁴ τοιγυρου σκορπισμένα,
Χλωμά και κρύα μου φάνηκαν, θυμούμενος έσένα.
Έπληρα δρόμο μακροῦ. Σάν ποτε θα σε φέρη
Στην άγκαλιά μου ο Θάνατος ρωτοῦσα κάθε άστéρι,
Και όμπρός άπέρναα⁵ κ' έκανα σε Άνατολή και Δύση
Τό αγαπητό σου τ' όνομα γλυκά νά ήχολογήση.
Σε πλάγι ουράνιο, που ψυχή δέν ήτανε κάμμία,
Θλιμμένος χαμου εκάθισα. Στη μοναξιά τή θεία
Τά πρώτα τής άγάπης μας εὔτυχισμένα χρόνια
Μου φτέρουγιάζανε όμπροστά, σάν τόσα χελιδόνια.
Στα μέρη, πουΰχαν μ'ας ιδή⁶ τόσαις φοραις άντάμα,
Όνους μου ξαναγύριζε – κ' ιδές θαυμάσιο πρῶμα! –
Ό,τι θεωρούσε ό λογισμός έπαιωνε σώμα όμπρός μου,
Όπου⁷ δέν είναι πρόσκαιρο, σάν τ' άλλα έδῶ του κόσμου.

1. Εύδοκιά: το όνομα της αγαπημένης του Μάνθου

2. ή χαραίς: οι χαρές

3. που: που

4. έξάνοιξα: είδα, διέκρινα

5. άπέρναα: περνούσα

6. πουΰχαν μ'ας ιδή: που μας είχαν δει

ὦ! πᾶμε, ἀγάπη μου γλυκειά! πᾶμε, ὁ καιρὸς μᾶς βιάζει!
Δὲν εἶναι χόρτο ἢ λούλουδο ποῦ ἐκεῖ νὰ μὴ σὲ κράζη·
Ἐκεῖ ἀπὸ χρόνια ἢ μάννα σου καὶ ὁ δοξαστὸς σου κύρης
Τὴ θεία φτεροῦγα τῆς ψυχῆς ἀκαρτεροῦν νὰ γύρης.
Πᾶμε! – ὁ καλὸς Ἡγούμενος⁸, οἱ Κρητικοὶ μας ὅλοι
Θὰ ἰδῆς ποῦ θᾶρχωνται συχνὰ στ' ὠραῖο σου περιβόλι,
Καὶ θ' ἀγροικήσης ἀπ' αὐτούς, ποῦ γύρω μαζωμένοι
Στὴ χλωρασιά⁹ θὰ κάθωνται, τί μάχαις ἔχου γένη,
Καὶ πόσα ἐβάψαν αἵματα κάθε βουνὸ τῆς Κρήτης,
Πρὶν σκύψη πάλε στὸ ζυγὸ τὴν ἔρμη κεφαλὴ τῆς.

Π.Δ. Μαστροδημήτρης, *Ὁ Ὀρκος τοῦ Μαρκοῦ*, Εκδόσεις Κανάκη,
σσ. 140-141.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΛΑΝΤΕΡΝΙ
ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

-
7. Ὅπου: ποῦ
 8. Ἡγούμενος: ὁ ηγούμενος τοῦ Ἀρκαδίου
 9. χλωρασιά: βλάστηση, πρασινάδα